

Hier beghint die Boodscap van

Rikaert



AREND DE KEYSERE
Ghendt, M.CCCC.LXXXIII

Die Waerachtige Cluchte van Reynaert inhoudende
die wonderlijke avontueren ende de loose vonden van
den fellen vos, hoe hij met finen subtielen raede die
heeren van den hove te schande maket ende met scone
fabelen sijn hueren vrijet. Gheprendt te Ghendt by my
Arend de Keyser den derden dach in Mey Int iaer
ons Heeren duusent vierhondert dreye ende tachtentich.



Sprac doe de coninc, met fronsten van gram:
Wie es hier, die sijn hoeft oft sijn lichaem
Wille setten in tswaere avontueren
Omme eene felle creatuere?
Ic wane, hier niemene en es so zot.
Het hof bleve stille als in een slot.
Elck dier liet sijn oghen ter aerde gaen,
Breesachtich om Reynaerts liste te bestaen.
Nobel sprac weder, met toorne beladen:
Pauwelijn, wilt gij niet voren gaen treden?
De pauwe sprac: Heere, mijn edel gewaet,
Van blauw ende goude, en es niet voor de straet.
Het en betaemt niet dattet nae den vosse gaet,
Waer 't vuyl ende den moor mijn schoonheyd schaedt.
Mijn vederen dienen den hove ter ere,
Niet om te worden geplukt bi Reynaert den quade here!
Udo den Ule knipte traech met den oogh:
Ic hebbe gevlogen te hooch;
Sonder raminghe van 't groter quaet
Geve ic nember eene vaste raet.
Ic moet eerst peysen op des vosses daeden,

Eer ic mijn vleugels sal beladen.
Sonder een raminghe, diep uutgediept,
Die elck boos gheval met voetnoten stiept,
Ende een reghifter, uutvoerich ende swaer,
Gheve ic nember een vaste raet, voorwaer!
Twaelf nachten peynsen es het minste mandaet,
Eer ic u diene met dapperder daed.
Want enerzijdse es den vos te seer listich,
Ende anderzijdse sijn mijn vleugelen soe mistich.
Ic moet hierover spreken met mijn eyghen wijve,
Eer ic de plannen in 't nette gaen schrijve.
Een sub-commissie van vogelen, wijse ende grijse,
Sal erst moeten oordelen over dese reyse!
Geraert dien Bever sloegh metten sterte:
Mijn dambouw leit mi te nae aen 't herte!
Ic temme den stroom van d'onstuimige beecke,
Waer ic al zwoegende veele weeken in weeken.
Ic moet de mueren ende de paelen stutten,
Eer de vloet ons allen komt be-clutten.
Verlaet ic nu mijn werck, mijn paelen ende mijn mueren,
Dan wort de gantsche burchte ontworicht in drie ueren.

Beatrijs de Dapegaeye riep uut den halse:

Mijn stemme es ijd'le ende valsche!

Mijn tong is een spiegel, een klank zonder gheest,
Die herhaalt wat zij hoort, de roddels nog 't meest.

Ik segge slechts na wat and're bedichten,

Ik can den vos nember met reden ontworichten.

Want als ic per ongeluk zijn leughene napraet,
Dan staet het hof morgen vol met onsighe praet!

Godevaert den Olifant schudde den snuit:

D'herinneringhe perst mi de tranen uyt.

Mijn geheugen es groot, de schrick te diep,
Sinds Tybeert gantsch bloedich om hulpe riep

Bruuns wonde es noch vers in mijnen gheest;

Ik ben voor dese voyage een veel te bevaen beest.

Wie sal mijn ooren tegen den vos bewaeren,

En mijnen gheest voor sijn vleierijen spaeren?

Ik sal niet mee op dit quaet avontuure gaen,

Daer ic des vossen liste niet en can weerstaen.

Lodovic die Schiltpadde troc in sijn schulp:

Mijn voere es traeg, ic vinde geen hulp.

Eer ic Malpertuus sijn poorte sal vinden,

Sijn wij een lof-jaer wijder met winden.
Eghard den Eghel hielt sijn stekels stijf:
Ic slute mi toe in mijn eyghe lijf.
Mijn gheest es in ruste, mijn herte es toe,
Ic ben de werelt ende uwen Reynaert soe moe.
Everaert d'Eechoorn spranc van tack tot tack,
Maer sijn moit voor de reise was broos ende swack.
Hij riep: Och coninc, ic hebbe geen tijt,
Ic ben in mijn sorteringhe d'oorden quijt!
Ic moet mijn noten nog her-inventariseren,
Ende elcken eikel op sijn metadata rangschicken ende eren.
Sleept ic nu weg naer dat vossige nest,
Dan wort mijn archijf eenen chaos, een pest.
Ic ben te druck met het schuiven van vaten,
Om mi met de saken van Reynaert te laten!
Guzewijn de Ganse blies met den halse:
Dese reyse schijnt mi valsche!
Ic en hebbe geen zegel noch hant-geschrift,
Dat mi beschermt tegen de vosses gift.
Volgens de wet ende het oud reglement,
Ben ic voor dit mandaet niet present.

Eer alle papieren sijn gezien ende getelt,
Wordt door de vos geen vrede herstelt.
Boudewijn de Bere sprac met vreeze:
Ic hebbe de risico-raminghe geleze!
Het bos es te duuster, de paden te smal,
Ic duchte een vinnich ende bose geval.
Zonder een schildt ende een ijzeren hoed,
Waeg ic nember mijn edele bloed.
Ic wachte op een plan van veiligheid,
Eer ic mi tot dezen voyage bereidt.
Ic meyne: Eer wij d'n bosch bestormen,
Moete wi erst een commissie vormen,
Die een rapport indient binnen zes maenden hopelijk,
Want de traghe wech nae een besluyt es onvermijdelijk.
Daer een gedeghen besluyt vergt tijt ende gedult,
Zoe blijft mijn dossier tenminste sonder schult!
Celine de Spinne bleef in haer webbe:
Ic hebbe geen tijt om de reyse te hebbe!
Ic weeve de draeden van 't gantsche hof,
Van den kelder tot aen het hooghe lof.
Liet ic nu rusten mijn ragfijne hant,

Dan brack het contact in het gantsche lant.
Ic moet hier blijven om elck te verbinden,
In plaetse van Reynaert den vos te gaen vinden.
Griele de Slakken liet een zilveren spoor,
Wijl zij Nobel de Coninc sprak dichte in het oor:
Och edele heer, ic wille wel gaen,
Maer ic hebbe de reyse nog niet beraen.
Haest es de vijant van goede qualiteit,
Ic gaen liever met ruste ende met wijtheit.
Eer ic bij Malpertuus de poorte sal vinden,
Sijn wij vele herfften verder met winden.
Maer als ic dan kome, na jaren van dwaelen,
Sal ic u een verslach van dertich vellen verhaelen!
De coninc zuchtte, sijn toorne was groot,
Want elck hovelinck vreesde den doot.
Nobel sprac weder, met toorne beladen:
Wie can ic nog vinden voor dees donkere paden?
Is er dan niemand die sijn plicht nog verstaet,
Zonder dat hij eerst in commissie beraedt?
Wie can ic nog vinden in dees lasse schaer,
Om naar dien vossen te gaen sonder misbaer?

Is er geen ambtenaer, dapper ende vroom,
Die niet slechts droomt van sijn pensioen-boom?
In den hoeck, bij stapels vel ende band,
Sate Rikaert de Hamster, vlijtich ter hand.
De zevenentachtichste Ezels-cronijk
Prengde hi met cijfers, zorgelic ende rijck.
Rikaert! riep Nobel, Gij vrient van den hant!
Die nember met vluchtwit dient dit lant.
Gij pakt alre aen, gij bewaert elcke snip,
Gij houdt op de rommel een riddersche grip.
Gij seget nember nee, gij wacht op de transe:
Ic slae u tot Bode van de Lesten Kanse!
Rikaert sach up, sijn pootkens beefden saen,
Terwijl sijn pen noch wilde voortegaen.
Mijn heere, sprac hi, enerzijds 't archijf
Ende de vos lust wel een knagend lijf
Maer anderzijds als uwe wille ghebiet,
Ende men nerghens een andre degen en siet
Dan neem ic de taeck, met mijn tasch vol bescheet,
Al ben ic d'n kleinste die d'n wech naar hem weet.
Men hing hem een wanmuys van brocade sijn,

Te wijs, te lanc, maer 't gaf hem schijn.
Hi vulde sijn tas met inct ende vellen,
Om elck woort dat Reynaert sprac te tellen.
Rikaert wanderde voort doort duust're woud,
Den tas op den rugghe, van leer ende goud.
Sijn wanghen saten vol, sijn pootjes werden moede,
Wijl hij hem voor elcken struick moeste hoede.
Want enerzijds dacht hij: Ic reis liever snelle,
Maer anderzijds ducht' hij den vos uut de helle.
Elck rit'slend bladt in den winde verheven,
Dee Rikaert van angst ende vreeze beven.
Reynaert de felle, met d'ooghen als gloet,
Sate hoogh op sijn rots, in een listighe moet.
Hij sach den bode tusschen d'eiken gaen,
Ende begon al liste in sijn herte te slaen.
Waerlijck, lacht' hij, wat sie ic daer comen?
Een knagertgen dwalend' onder de boomen!
Gheen wolf ofte beer, maer een man van den boeck,
Die sijn neuse steect in elcken stoffigen hoeck.
Het es Rikaert de Hamster, den coninc sijn knecht,
Die nember den wille van Nobel bevecht.

De vos wreef sijn snuit ende keec met jolijt,
Hoe Rikaert daer vocht met sijn tas ende sijn spijt.
Waerom sendt de coninc dit boeck-diertgen mi?
Hij dunct mi een prooie, soo milt ende soo vri.
Hoe sal ic hem strikken? Hoe vang ic dien gheest?
Niet met den tande, maer met schriftelijck feest!
Ic sal hem vleyen met boecken ende bladen,
Daer sal sijn herte gewis in verraden.
Ic biede hem schatten van inct ende van leer,
Dan keert hij nember als vijant hier weer!
Rikaert liep bevend, den tas op den rugge,
Toen spranc Reynaert voren, soe velle ende soe vlugge!
Uut d'aduwe van eenen ouden eickeboom,
Stond de vos daer plots, als een bose droom.
Rikaert verschoot, sijn herte bleef stille,
Hij vreesde den tandt ende den vossighen wille.
Een zwijgen viel neder, soe dichte ende soe swaer,
Tot Reynaert sprac met vrientschap voorwaer:
Och, Rikaert! riep hij, mijn gheleerde vrient,
Die de crone met sulcke groote wijsheit dient!
Wat costelijcke vraght draeght gij daer?

Sijn dat boecken van bewaeringhe claer?
Rikaert bleef staen, sijn herte sloeg een slag,
Wijl hij den schelm in d'ooghen sach.
Hij wist: voor dit monster ben ic slechts een beet,
Een hapje dat hij in een tel vergeet.
Hij kuchte heel sacht ende sprac seer bedaerd,
Wijl hij sijn pennen teghen de borstkas bewaert:
Enerzijds, Reynaert gij vleit mi seer,
Ic come hier gewis als een kundich heer.
Ic hebbe hier eh touw, ende lijm voor de banden,
Die ic nember soude laten in onwaerdighe handen.
Maer anderzijds hoe pijnlijk het ooc sij,
Ic hebbe een bevel van den coninc bij mij.
Gij moet naer het hof, om u te verklaren,
Ende niet langer uwe sonden te laten bedaren.
Hij sweeg even stille ende keec angstick ront,
Wijl hij met sijn pootjes op d'eerde stont.
Ic segge het u voorsichtich met groot respect,
Want uwe afwesentheit heeft den coninc gewect.
Sou u als het schict ende als u dat wilt,
Mee gaen naer Nobel, eer sijn toorne weer drilt?

Reynaert gring'selde ende booch heel diep:
Rikaert, uwe stemme es de wijsheit die riep!
Ic wilde juist gaen, naer den coninc ende 't hof,
Daer ic drage een geschenck, vol van wijsheit ende stof.
Het es de Madoc, uut een verre, oosters lant,
Ghescreven door engelen, met een heilige hant.
Rikaert spitste sijn ooren, sijn twissel verdween,
Want de name van dat boeck scheen als zonlicht alleen.
De Madoc! De bronne van de diepste natuere!
Dat was voor een boeckman het heiligste vuere.
Het bevat alle kennis, sprac Reynaert heel vroom,
Over sterren ende planten, den sapstroom van den boom.
Ic wilde het schencken, als zoengeld voor den heer,
Maer ic dacht: ic deele de Madoc in stucken ende meer.
Ic schencke de capittelen aen elk dier apart,
Als boete voor mijn sonden, soe vinnich ende swart.
De wolf krijgt d'oorlogh, den hase krijgt de vree,
Zo brengt elck blad een deel van mijn onschult mee.
Ic deele elck blad uut aen eenieder die lijdt,
Totdat er van dien codex gheen letter meer blijft.
Want voor mijn boete en es gheen offer te groot,

Al gaet dezen ſchat ooc ſijn wiſſijcken doot.
Verſnipperen? riep Rikaert, met een ſtemme vol ſchric,
Dat es een miſſdaet, een vreeslijcke lic!
Wilt gij als zoengeld dien codex vermoorden?
Dat ſijn voor een boeckman de gruwelijcke woorden!
Enerzijds ben ic klein ende de wegh es nog lang,
Ende maect ſo'n groote dracht mi een luttel bang.
Maer anderzijds de Madoc! Als los blad verſtrooyd?
Dan wort deſe wiſſheit door d'onwetendheit voltooid!
Ic Brenc het naer 't hof! Want in de librerie,
Daer copieren wij toch alles, al duurt het een week of drie!
Rikaert greep het pacquet, met een cracht die verbaefde,
Terwijl de vos hem in ſijn vuistje vermaefde.
Ic pac het wel aen! Ic beware het gheheel!
Voor de wetenschap es geen moeite te veel!
De wegh naer huus, die liep ſoe lichte ende vri,
Wijl de hoop hem dreef ende de vrees ging voorbi.
Waer de wegh henen lanc ende duuſter ſcheen,
Bloog hij nu over d'eerde ende elcken ſteen.
De tijt was hem gunſtich, de reise was cort,
Nu hij dacht dat hij Nobel met wiſſheit beſtort.

Rikaert kwam aen, seer moede ende mat,
Maer blide dat hij dien schat bij hem had.
Hij riep: Och coninc, uwe sorge es voorbij,
De Madoc es geredt, ende dat door mij!
Reynaert wilde hem deelen als zoengeld, heel vroom,
Maer ic hilt de eenheit van dezen codex in toom!
Hij wilde elck bladt aen de dieren verstrooien,
Maer ic liet mij door sulcke boete niet kooien!
Nobel de coninc sprac: Brengt voort dat dinc!
Dat dit hof in de wijsheit van engelen sinck!
Met bevende pootjes leet Rikaert het boeck neer
Voor de voeten van Nobel, de machtige heer.
De zegels werden gebroken, de hoop was seer groot,
Maer wat daer uut quelde was Rikaerts grootste nood.
Gheen heiligh schrift, gheen oostersche leer,
Maer dat selve boeck, al menighen keer:
De achtentachtichste Ezels-cronijck,
Dat hi selven telde, minutieus ende rijck.
Het hof bleef stille, toen Isengrim lachte:
Es dit nu een schat die gij ons brachte?
Nog een copie van die ezels haer dromen?

Waerom sijn wij hier in godsnaem gekomen?
Rikaert stond daer, met sijn wangzakken vol,
Wijl sijn herte van schaemte ende twiifel opzwol.
Hij stameld': Och heere enerzijds 't es waer,
Dit boeck es gewis niet uniek ofte raer
Maer anderzijds denk ick voor de veiligheid,
Es een extra copie toch geen verloren tijt?
Men weet nember nooit wanneer een bladt scheurt,
Of wanneer er een ramp met d'archiven gebeurt!
De coninc die zuchtte ende schudde sijn hooft:
Rikaert, gij hebt in de rommel geloof.
Uw herte es goet, maer uw oordeel es broos,
Gij pakt alles aen, maer uw moeite es loos.
Rikaert, gij doet wat een boeck-bewaerder kan,
Maer als ridder of gezant zijt gij de verkeerde man
De schoenmaker moet bij sijn leeft blijven staen,
Ick laet u maer snel naer uw boecken-huus gaen!
Sorteert uwen rommel, telt elcken snip,
Maer laet nu de diplomatie uut uwen grip.
Bewaert uwe penne, uw touw en uw lijm,
En laet ons nu voortgaen met dit vossige rijm!

Rikaert verliet het tooneel, met sijn tas vol papier,
Blij dat hij weer mocht naer sijn eigen bestier.
Nobel sprac weder, met toorne beladen,
Terwijl hij d'n blik liet gaen langs de paden.
Maar waar hij ook keek, 't was een bange stoet:
Geenen enkelen baroen die d'n koning begroet.
De wolf kroop weg onder 't loover zo dicht,
De beer hielt de pooten voor sijn eigen gesicht..
Elck dier zocht een schuilplaats, een hol of een heg,
En wie niet kon vluchten, die keek gauw weg.
De koning brulde: Is dit nu mijn hove, mijn macht?
Waar iedereen beeft voor den Reynaert sijn kracht?
Wie can ic nogh vinden in dees laffe schaer,
Om naar dien vossen te gaen sonder misbaer?
Doe trad naer voren, met een luttel meer moed in den gheest,
Grimbeert de Dasse, die den Reynaert noch theste leest.
So helpe mi God, ic bem so coene
Dat ic wel dat bestaen te doene

